
MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWO POMOCY
W POSTĘPOWANIU
SĄDOWOADMINISTRACYJNYM
JAKO ELEMENT REALIZACJI
PRAWA DO SĄDU

MARIA GRZYMISŁAWSKA-CYBULSKA

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MARIA GRZYMISŁAWSKA-CYBULSKA • PRAWO POMOCY
W POSTĘPOWANIU SĄDOWOADMINISTRACYJNYM
JAKO ELEMENT REALIZACJI PRAWA DO SĄDU

Polecamy nasze publikacje:

Więńczystaw Grzyb

**REALNY ZBIEG PRZESTĘPSTW. ANALIZA DOGMATYCZNA
NA TLE KODEKSU KARNEGO Z 1997 R.**

Jarosław Zagrodnik

**MODEL INTERAKCJI POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO
ORAZ POSTĘPOWANIA GŁÓWNEGO W PROCESIE KARNYM**

Krzysztof Kozłowski

**PRAWO ŁASKI PREZYDENTA RP. HISTORIA. REGULACJA.
PRAKTYKA**

Paweł Daniluk

PRZESTĘPSTWA PODOBNE W POLSKIM PRAWIE KARNYM

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

**PRAWO POMOCY
W POSTĘPOWANIU
SĄDOWOADMINISTRACYJNYM
JAKO ELEMENT REALIZACJI
PRAWA DO SĄDU**

MARIA GRZYMISŁAWSKA-CYBULSKA

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2013

Wydawca: Natalia Adamczyk

Publikacja dofinansowana przez
Pracownię Psychologii Transportu
dr Marcin Cybulski
www.kierowcy.poznan.pl

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2013**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-5275-6

ISBN e-book 978-83-255-5276-3

Spis treści

Wykaz skrótów	VII
Wykaz aktów prawnych	XI
Orzecznictwo	XIX
Inne źródła	XXXV
Bibliografia	XXXVII
Przedmowa	XLV
Rozdział I. Prawo do sądu	1
§ 1. Prawo do sądu w ujęciu normatywnym	1
I. Ewolucja idei prawa do sądu w krajach Europy Zachodniej	1
II. Ewolucja prawa do sądu na ziemiach polskich	8
§ 2. Prawo do sądu w doktrynie	19
§ 3. Prawo do sądu w orzecznictwie.....	23
I. Prawo do sądu w świetle poglądów TK	23
II. Prawo do sądu w świetle orzecznictwa SN	26
III. Prawo do sądu w świetle orzecznictwa NSA	28
IV. Prawo do sądu w świetle orzecznictwa ETPCz	30
V. Orzecznictwo TS	31
§ 4. Idea prawa do sądu administracyjnego.....	32
§ 5. Podsumowanie	40
Rozdział II. Istota prawa pomocy	45
§ 1. Koncepcja prawa pomocy w polskim postępowaniu sądowoadministracyjnym	45
§ 2. Standardy w zakresie opłat sądowych oraz udzielania pomocy prawnej na przykładzie wybranych Państw Członkowskich Unii Europejskiej	55
§ 3. Prawo pomocy a ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych.....	64
§ 4. Koszty sądowe	69
I. Ustawowe zwolnienia od kosztów sądowych	71
1. Zwolnienia podmiotowe	71
2. Zwolnienia przedmiotowe	73
§ 5. Zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w ramach instytucji prawa pomocy	79

§ 6. Prawo pomocy w zakresie ustanowienia pełnomocnika	82
I. Istota ustanawiania pełnomocnika	82
II. Zasady ustanawiania pełnomocnika	89
§ 7. Podsumowanie	97
Rozdział III. Instytucja referendarza sądowego	103
§ 1. Status prawny referendarza w polskim sądzie administracyjnym	103
§ 2. Zarys instytucji referendarza w wybranych krajach europejskich	113
§ 3. Stosunek pracy referendarza sądowego w wojewódzkich sądach administracyjnych	116
§ 4. Zakres czynności podejmowanych przez referendarzy w wojewódzkich sądach administracyjnych	118
§ 5. Podsumowanie	130
Rozdział IV. Prawo pomocy dla osób fizycznych w polskim postępowaniu sądownoadministracyjnym	133
§ 1. Przesłanki przyznania prawa pomocy osobom fizycznym w polskim postępowaniu sądownoadministracyjnym	133
§ 2. Wymogi formalne wniosku o przyznanie prawa pomocy	143
§ 3. Złożenie wniosku o przyznanie prawa pomocy	157
§ 4. Prawo pomocy dla wnioskodawców będących osobami fizycznymi, na wybranych przykładach	170
§ 5. Podsumowanie	175
Rozdział V. Prawo pomocy dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej w polskim postępowaniu sądownoadministracyjnym	179
§ 1. Zakres podmiotowy wniosku	179
§ 2. Przesłanki przyznania prawa pomocy	184
§ 3. Wymogi formalne wniosku o przyznanie prawa pomocy	192
§ 4. Prawo pomocy dla wnioskodawców innych niż osoby fizyczne, na wybranych przykładach.....	217
I. Państwowe osoby prawne i jednostki budżetowe	217
II. Wspólnoty mieszkaniowe	221
III. Organizacje społeczne i pożytku publicznego	224
IV. Spółki cywilne	227
§ 5. Podsumowanie	228
Wnioski końcowe	231
I. Rozważania o prawie aktualnie obowiązującym	231
II. Postulaty <i>de lege ferenda</i>	242
Indeks rzeczowy	247

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

BerHG	<i>Beratungshilfegesetz</i> z 18.6.1980 r. <i>Gesetz Über Rechtsberatung und Vertretung für Bürger mit geringem Einkommen</i> (BGBl. I, s. 689)
EKPCz	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
GKG	<i>Gerichtskostengesetz</i> z 5.5.2004 r. (BGBl. I, s. 718)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
Konstytucja 3 Maja	Ustawa Rządowa z 3.5.1791 r.
Konstytucja Marcowa	ustawa z 17.3.1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 44, poz. 267 ze zm.)
Konstytucja Kwietniowa ...	Ustawa Konstytucyjna z 23.4.1935 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 227)
Konstytucja PRL	Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22.7.1952 r. (Dz.U. Nr 33, poz. 232 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPP	Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 14.12.2007 r. (Dz.Urz. UE C 303, s. 1–16)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 14.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
NTAU	ustawa z 3.9.1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (t.j. Dz.U. z 1926 r. Nr 68, poz. 400)

Wykaz skrótów

NSAU	ustawa z 11.5.1995 r. o Naczelnym Sędziu Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.)
OrdPU	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.)
PostAdmU02	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153 poz. 1270 ze zm.)
PostAdmU	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.)
PrUSA	ustawa z 25.7.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070)
rozporządzenie o NTA	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.U. Nr 94, poz. 806 ze zm.)
RPfIG	<i>Rechtspfelgergesetz z 5.11.1969 r.</i> (BGBl. I, s. 2065) <i>zuletzt geändert durch Gesetz z 23.11.2007</i> (BGBl. I, s. 2614)
RVG	<i>Rechtsanwaltsvergütungsgesetz z 5.5.2004 r. Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte</i> (BGBl. s. 718, 788)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.)
SamPowU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 596 ze zm.)

2. Czasopisma i publikatory

ATDP	Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka
Dz.U.	Dziennik Ustaw
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PPP	Przegląd Prawa Publicznego
Prz.Pod.	Przegląd Podatkowy
PS	Przegląd Sądowy
PSejm.	Przegląd Sejmowy

ST	Samorząd Terytorialny
Wok.	Wokanda
ZNSA	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

3. Organy orzekające

ETPCz	Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
NTA	Najwyższy Trybunał Administracyjny
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
TS	Trybunał Sprawiedliwości
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

4. Zbiory orzeczeń

ONSA i WSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

5. Inne skróty

art.	artykuł
Centralna Baza	
Orzeczeń NSA	elektroniczny system orzeczeń NSA zamieszczony na stronie orzeczenia.nsa.gov.pl
Legalis	System Informacji Prawnej C.H. Beck
Lex	System Informacji Prawnej Wydawnictwa Wolters Kluwer
Lex Polonica	Serwis Prawniczy LexisNexis Polska
m.in.	między innymi
nast.	następne
Nr	numer
pkt	punkt
por.	porównaj
poz.	pozycja
r.	rok
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
t.j.	tekst jednolity

Wykaz skrótów

tzw.	tak zwany (-a, -e)
ust.	ustęp
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
§	paragraf

Wykaz aktów prawnych

A. Akty prawa krajowego

– konstytucja

Ustawa rządowa z 3.5.1791 r., tzw. Konstytucja 3 maja

Ustawa z 17.3.1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 44, poz. 267 ze zm.)

Ustawa konstytucyjna z 23.4.1935 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 227)

Ustawa konstytucyjna z 19.2.1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 18, poz. 71)

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy z 22.7.1952 r. (Dz.U. Nr 33, poz. 232 ze zm.)

Ustawa konstytucyjna z 17.10.1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 84, poz. 426 ze zm.)

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

– ustawy

Ustawa z 3.8.1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (tekst pierwotny Dz.U. Nr 67, poz. 600 ze zm.)

Ustawa z 22.9.1922 r. o kosztach postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym (Dz.U. Nr 89, poz. 880)

Ustawa z 25.3.1926 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy z 3.8.1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.U. Nr 37, poz. 237)

Ustawa z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934)

Ustawa z 25.2.1932 r. o zmianie ustawy z 3.8.1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.U. Nr 24, poz. 186)

Ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst pierwotny Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)

Ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)

Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)

Ustawa z 31.1.1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 4, poz. 8 ze zm.)

Ustawa z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm.)

Ustawa z 6.7.1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 19, poz. 145 ze zm.)

Ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.)

Wykaz aktów prawnych

- Ustawa z 26.9.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm.)
- Ustawa z 7.4.1989 r. o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 ze zm.)
- Ustawa z 17.5.1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zm.)
- Ustawa z 3.3.1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.)
- Ustawa z 29.11.1990 r. o pomocy społecznej (tekst pierwotny Dz.U. Nr 87, poz. 506 ze zm.)
- Ustawa z 12.3.2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.)
- Ustawa z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 361)
- Ustawa z 15.2.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.)
- Ustawa z 4.7.1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz.U. Nr 66, poz. 287 ze zm.)
- Ustawa z 13.5.1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 324 ze zm.)
- Ustawa z 24.6.1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.)
- Ustawa z 7.7.1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.)
- Ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.)
- Ustawa z 11.5.1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.)
- Ustawa z 30.6.1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 97, poz. 480 ze zm.)
- Ustawa z 30.6.1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 97, poz. 479 ze zm.)
- Ustawa z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1314 zm.)
- Ustawa z 5.7.1996 r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213)
- Ustawa z 8.8.1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1224)
- Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
- Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
- Ustawa z 20.8.1997 r. – Krajowy Rejestr Sądowy (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.)
- Ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.)
- Ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1376 ze zm.)
- Ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.)
- Ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 596 ze zm.)
- Ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.)
- Ustawa z 11.4.2001 r. o rzecznikach patentowych (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 155, poz. 925)
- Ustawa z 21.6.2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 71, poz. 734 ze zm.)
- Ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 427 ze zm.)

- Ustawa z 25.7.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)
- Ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.)
- Ustawa z 24.4.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.)
- Ustawa z 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.)
- Ustawa z 17.6.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 149, poz. 1843 ze zm.)
- Ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.)
- Ustawa z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.)
- Ustawa z 27.7.2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 572 ze zm.)
- Ustawa z 28.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1438)
- Ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594)
- Ustawa z 16.11.2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1282 ze zm.)
- Ustawa z 12.2.2010 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 36, poz. 196)
- Ustawa z 3.12.2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2011 r. Nr 6, poz. 18 ze zm.)

– rozporządzenia

Rozporządzenia Prezydenta RP:

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 ze zm.)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.U. Nr 94, poz. 806 ze zm.)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 28.9.1995 r. w sprawie utworzenia ośrodków zamiejscowych Naczelnego Sądu Administracyjnego, określenia ich siedzib oraz właściwości miejscowej i rzeczowej (Dz.U. Nr 112, poz. 541)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 30.4.1998 r. w sprawie określenia niektórych praw i obowiązków pracowników administracyjnych i obsługi Sądu Najwyższego (Dz.U. Nr 58, poz. 367 ze zm.)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 24.11.1998 r. w sprawie utworzenia ośrodków zamiejscowych Naczelnego Sądu Administracyjnego, określenia ich siedzib oraz właściwości miejscowej i rzeczowej (Dz.U. Nr 145, poz. 940 ze zm.)

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 25.4.2003 r. w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr 72, poz. 652 ze zm.)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 18.9.2003 r. w sprawie regulaminu i biurowości w sądach administracyjnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1646)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 18.9.2003 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników i innych pracowników sądowych oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, innych urzędników i pracowników sądowych wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1647)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 13.8.2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr 187, poz. 1927)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 16.12.2005 r. w sprawie utworzenia Wydziału Zamiejscowego w Radomiu Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (Dz.U. Nr 256, poz. 2144 ze zm.)
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 22.3.2011 r. w sprawie stanowisk i wymaganych kwalifikacji urzędników sądowych i innych pracowników oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych, starszych referendarzy sądowych, asystentów sędziów, starszych asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 72, poz. 384)
- Rozporządzenia Rady Ministrów
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 30.4.1926 r. w sprawie czasowego zawieszenia art. 12 ust. 2 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym w brzmieniu nadanem jej ustawą z 25.3.1926 r. na obszarze województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego (Dz.U. R.P. Nr 44, poz. 270)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 16.12.2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 221, poz. 2193 ze zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 16.12.2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy (Dz.U. Nr 227, poz. 2245)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 16.12.2003 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych pobieranych w sprawach sadowoadministracyjnych (Dz.U. Nr 221, poz. 2192)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 6.3.2007 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek (Dz.U. Nr 45, poz. 290 ze zm.)
- Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 15.10.1997 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników Urzędu Regulacji Energetyki (Dz.U. Nr 130, poz. 860)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 8.1.2001 r. w sprawie stanowisk w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, na którym zatrudniani mogą być oddelegowani funkcjonariusze Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Straży Granicznej (Dz.U. Nr 1, poz. 3)

Wykaz aktów prawnych

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 10.3.2009 r. w sprawie określenia stanowisk oraz mnożników do ustalenia składników wynagrodzenia w służbie zagranicznej (Dz.U. Nr 40, poz. 324)
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 9.12.2009 r. w sprawie określenia stanowisk urzędniczych, wymaganych kwalifikacji zawodowych, stopni służbowych urzędników służby cywilnej, mnożników do ustalenia wynagrodzenia oraz szczegółowych zasad ustalania i wypłacania innych świadczeń przysługujących członkom korpusu służby cywilnej (Dz.U. Nr 211, poz. 1630 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z 27.4.2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. Nr 82, poz. 537 ze zm.)
- Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.9.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.9.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 490)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13.6.2003 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. Nr 108, poz. 1020 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.6.2003 r. w sprawie wysokości i obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 663)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2.12.2003 r. w sprawie opłat za czynności rzeczników patentowych (Dz.U. Nr 212, poz. 2076 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2006 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 27, poz. 200 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.6.2008 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego (Dz.U. Nr 117, poz. 742)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 15.4.2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 65, poz. 419)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 31.1.2011 r. w sprawie wynagrodzenia za czynności doradcy podatkowego w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz szczegółowych zasad ponoszenia kosztów pomocy prawnej udzielonej przez doradcę podatkowego z urzędu (Dz.U. Nr 31, poz. 153)

– zarządzenia

- Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26.2.1982 r. – Regulamin czynności Naczelnego Sądu Administracyjnego (M.P. Nr 9, poz. 63)

Zarządzenie Nr 11 Prezesa NSA z 27.11.2003 r. w sprawie ustalenia zasad biurowości w sądach administracyjnych

B. Umowy międzynarodowe

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. ratyfikowana 15.12.1992 r., weszła w życie wobec Polski 19.1.1993 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)

C. Akty UE

Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający wspólnotę Europejską z 17.12.2007 r. (Dz.Urz. UE z 2007 r. Nr 306, poz. 1)

Dyrektywa Rady 2003/8/WE z 27.1.2003 r. w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze (Dz.Urz. UE L z 2003 r. Nr 26, poz. 41)

Dyrektywa Rady 85/337/EWG z 27.6.1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz.Urz. UE L z 1985 r. Nr 175, poz. 40 ze zm.)

Decyzja Komisji z 26.8.2005 r. ustanawiająca wzór formularza przekazania wniosku o pomoc prawną zgodnie z dyrektywą Rady 2003/8/WE (Dz.Urz. UE z 2005 r. Nr 225, poz. 23)

Decyzja Komisji z 9.11.2004 r. ustanawiająca wzór formularza wniosku o pomoc prawną zgodnie z dyrektywą Rady 2003/8/WE w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimum wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze (Dz.Urz. UE L z 2004 r. Nr 365, poz. 27)

D. Inne akty prawne

Gesetz uber die allgemeine Landesverwaltung z 30.7.1883 r., Gesetz-Sammlung 1883 r. Nr 25-8951

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland z 23.5.1949 r., in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100-1, Warszawa 2008

Rechtspfelgergesetz z 5.11.1969 r. (BGBl. I, s. 2065) zuletzt geändert durch Gesetz vom 23.11.2007 r. (BGBl. I, s. 2614)

Konstytucja Republiki Portugalskiej z 2.4.1976 r., Warszawa 2000

Konstytucja Hiszpanii z 27.12.1978 r., „Boletin Oficial del Estado” núm. 311 z 29.12.1978 r., Warszawa 2008

Beratungshilfegesetz z 18.6.1980 r. Gesetz Über Rechtsberatung und Vertretung für Bürger mit geringem Einkommen (BGBl. I, s. 689)

Bundesgesetz z 12.12.1985 r. betreffend die Besorgung gerichtlicher Gesäfte durch Rechtspfleger (BGBl. 1985, s. 560)

Loi n° 91-647 du 10 juillet 1991 relative à l'aide juridique

- Konstytucja Republiki Estonii z 28.6.1992 r., „Riigi Teataja” 1992 r. Nr 26, poz. 349, Warszawa 2000
- Rechtsanwaltsvergütungsgesetz z 5.5.2004 r. Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (BGBl. I, s. 718, 788)
- Bundesgesetzblatt Jahrgang 2004 Teil I r. Nr 21, 12.5.2004 r.
- Konstytucja Republiki Chorwacji z 22.12.1990 r., Warszawa 2007

Orzecznictwo

A. Europejski Trybunał Praw Człowieka

- Orzeczenie ETPCz z 17.1.1970 r., skarga Nr 2689/65, w sprawie *Delcourt v. Belgia*, seria A, Nr 11
- Wyrok ETPCz z 13.5.1980 r., skarga Nr 6694/74, w sprawie *Artico v. Włochy*, seria A Nr 37
- Wyrok ETPCz z 19.12.1989 r., skarga Nr 9783/82, w sprawie *Kamasinski v. Austria*, seria A, Nr 168
- Orzeczenie ETPCz z 16.12.1992 r., skarga Nr 12964/87, w sprawie *De Geouffre de la Pradelle v. Francja*, Seria A, Nr 253-B
- Orzeczenie ETPCz z 16.12.1992 r., skarga Nr 12129/86, w sprawie *Hennings v. Niemcy*, Seria A, Nr 251-A
- Wyrok ETPCz z 22.2.1994 r., skarga, Nr 13743/88, w sprawie *Tripodi v. Włochy*, Legalis
- Orzeczenie ETPCz z 23.10.1996 r., skarga Nr 21920/93, w sprawie *Levages Prestations Services v. Francja*, Lex Nr 79990
- Orzeczenie ETPCz z 19.12.1997 r., skarga Nr 26737/95, w sprawie *Brualla Gómez de la Torre v. Hiszpania*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 10.7.1998 r., skarga Nr 20390/92, w sprawie *Tinnelly & Sons Ltd. i inni oraz McElduff i inni v. Zjednoczone Królestwo*, Legalis
- Orzeczenie ETPCz z 29.7.1998 r., skarga Nr 24767/94, w sprawie *Omar v. Francja*, Legalis
- Orzeczenie ETPCz z 28.10.1998 r., skarga Nr 28090/95, w sprawie *Perez de Rada Cavanilles v. Hiszpania*, Legalis.
- Wyrok ETPCz z 26.10.2000 r., skarga Nr 30210/96, w sprawie *Kudła v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 19.6.2001 r., skarga Nr 28249/95, w sprawie *Kreuz v. Polska*, Legalis
- Decyzja ETPCz z 16.10.2001 r., skarga Nr 52039/99, w sprawie *Zmaliński v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 16.7.2002 r., skarga Nr 56547/00, w sprawie *P. i S. v. Wielka Brytania*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 26.7.2005 r., skarga Nr 39199/98, w sprawie *Podbielski i PPU „Polpure” v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 26.7.2005 r., skarga Nr 71731/01, w sprawie *Kniat v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 10.1.2006 r., skarga Nr 48140/99, w sprawie *Teltronic CATV v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 27.6.2006 r., skarga Nr 12825/02, w sprawie *Tabor v. Polska*, Legalis
- Wyrok ETPCz z 13.3.2007 r., skarga Nr 77765/01, w sprawie *Laskowska v. Polska*, Legalis